

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини, медсестринства та біоетики

Навчальний рік 2023-2024

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«Обстеження та оцінка стану здоров'я людини»

Нормативний освітній компонент
Формат освітнього компонента заочний
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність «223 «Медсестринство»
Освітньо-професійна програма «Сестринська справа»
Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Курс четвертий

Програма освітнього компонента розглянута на засіданні кафедри пропедевтики внутрішньої медицини, медсестринства та біоетики

Протокол від.
“_28_” серпня _____ 2023 року № 1_

Завідувач кафедри

проф. Ащеулова Т.В.
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією ХНМУ з проблем терапевтичного профілю

Протокол від.
“_30_” серпня _____ 2023 року №1

Голова

проф. Кравчун П.Г.
(прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Хіміч Т.Ю., доцент кафедри ПВМ №2 та медсестринства, доцент, к.мед.н.
2. Чернякова І.О. , доцент кафедри ПВМ №2 та медсестринства, доцент, к.мед.н.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

Хіміч Т.Ю., доцент кафедри кафедри пропедевтики внутрішньої медицини, медсестринства та біоетики, доцент, к.мед.н.

Професійні інтереси: терапія, імунологія, алергологія

Контактний тел. та E-mail викладача +380972934789 ty.khimich@knmu.edu.ua

Піонова О.М. доцент кафедри кафедри пропедевтики внутрішньої медицини, медсестринства та біоетики, доцент, к.мед.н.

Професійні інтереси: терапія, , пульмонологія,

Контактний тел. та E-mail викладача +380506050642 om.pionova@knmu.edu.ua

Ярошук Аліна Віталіївна асистент кафедри ПБМ№2 та медсестринства, магістр медсестринства

Професійні інтереси: медсестринство

Контактний тел. та E-mail викладача +380972419718 av.yaroshchuk@knmu.edu.ua

Інформація про консультації Очні консультації: згідно розкладу кафедри на базі кафедри - обласної клінічної лікарні за попередньою домовленістю. Он-лайн консультації: за попередньою домовленістю з викладачем з використанням ресурсів системи Moodle. (<http://31.128.79.157:8083/login/index.php>)

Локація. Місце проведення лекцій та практичних занять: лекційна зала та учбові кімнати кафедри пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства, і (вул. Тринклера 3)
Час проведення занять: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця (9⁰⁰-11⁵⁰/13²⁰-17¹⁰ у відповідності до розкладу);

ВСТУП

Силабус освітнього компонента «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Сестринська справа» та Стандарта вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності «Медсестринство»

Опис освітнього компонента (анотація) «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини» є однією з перших дисциплін клінічного етапу додипломної підготовки бакалавра за спеціальністю «Медсестринство», під час вивчення якої відбувається засвоєння здобувачами вищої освіти методів діагностики внутрішніх хвороб. Отже, «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини» – навчальна клінічна дисципліна, яка вивчає методи і прийоми клінічного обстеження хворого, особливості професійного спілкування сестри-бакалавра з пацієнтом, суб'єктивні та об'єктивні прояви захворювань (симптоми і синдроми), причини та механізми їх виникнення і розвитку (семіологія) з метою встановлення діагнозу.

Вивчення освітнього компонента відбувається у два логічних етапи – засвоєння основних методів фізикального, інструментального та лабораторного обстеження хворого, після чого здобувачі вищої освіти опановують основні симптоми та синдроми при найбільш розповсюджених захворюваннях внутрішніх органів та правила встановлення синдромного діагнозу.

Предметом вивчення освітнього компонента «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини» є комплекс теоретичних та практичних питань, спрямованих на засвоєння здобувачем вищої освіти основних методів обстеження пацієнта у клініці внутрішніх хвороб та правил встановлення синдромного діагнозу найбільш розповсюджених захворювань внутрішніх

органів.

Пререквізити освітнього компонента відповідно до примірного навчального плану, вивчення освітнього компонента «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини» здійснюється, коли здобувачем вищої освіти набуті відповідні знання з основних базових дисциплін: основ медичної біології та мікробіології, основ біологічної фізики та медичної апаратури, анатомії людини, фізіології, патоморфології та патофізіології, біологічної хімії, основ медсестринства, медсестринства у внутрішній медицині, фармакології та медичної рецептури, анестезіології та інтенсивної терапії, з якими інтегрується програма «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини».

Постреквізити освітнього компонента «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини» формує засади вивчення здобувачем вищої освіти наступної клінічного освітнього компонента клінічне медсестринство у внутрішній медицині, що передбачає «вертикальну» інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання з основних методів обстеження хворого в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

Послання на сторінку освітнього компонента в MOODLE [Сторінка освітнього компонента в системі Moodle](https://distance.knmu.edu.ua/my/) <https://distance.knmu.edu.ua/my/>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1.1. Метою вивчення освітнього компонента «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини» є формування у здобувачів вищої освіти основ клінічного мислення і набуття професійних компетентностей обстеження хворого та встановлення клінічного діагнозу захворювань внутрішніх органів, призначення лікування із дотриманням принципів медичної етики та деонтології.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Обстеження та оцінка стану здоров'я людини» є:

- Оволодіння здобувачем вищої освіти теоретичними знаннями, необхідними для виявлення захворювань людини
- Оволодіння практичними прийомами і методами фізикального та лабораторно-інструментального обстеження пацієнтів
- Засвоєння загальних методичних підходів клінічного обстеження хворого
- Діагностика провідних синдромів внутрішніх захворювань людини при типових їх проявах
- Формування у здобувачів вищої освіти морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворим.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компонента забезпечує опанування здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

інтегральні:

Компетентності та результати навчання.

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

– *інтегральна:*

здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у

професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

– загальні:

1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
10. Здатність приймати обґрунтовані рішення

– спеціальні (фахові, предметні):

1. Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній професійній практиці.
2. Здатність розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та станах.
3. Здатність задовольнити потреби пацієнта/клієнта протягом різних періодів усього життя (включаючи процес вмирання) шляхом планування, допомоги і виконання медсестринських втручань, оцінки та корекції індивідуальних планів догляду, створених у співпраці з пацієнтом/клієнтом, особами, що доглядають, членами сім'ї та іншими медичними і соціальними працівниками.
4. Застосовування професійних навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення пацієнтові/клієнтові гідного ставлення, приватності (інтимності), конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.
5. Здатність ефективно застосовувати сукупність медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення догляду на основі холістичного (цілісного) підходу, враховуючи задоволення потреб пацієнта у комфорті, харчуванні, особистій гігієні та здатності особи задовольняти свої щоденні потреби.
6. Здатність ефективно застосовувати сукупність професійних навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій при оцінці функціонального стану пацієнтів/клієнтів, підготовці їх до діагностичних досліджень та зборі біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
7. Збереження власного здоров'я фахівця при здійсненні догляду, виконанні маніпуляцій та процедур, при переміщенні і транспортуванні пацієнта/клієнта.
8. Профілактична діяльність медичної сестри, направлена на збереження і зміцнення здоров'я, попередження захворювань й інформування та навчання пацієнта та членів його родини.
11. Здатність проводити медичну та соціальну реабілітацію з метою відновлення здоров'я населення.
12. Здатність орієнтуватися у визначенні групової належності лікарських засобів, особливостях їх фармакокінетики та фармакодинаміки.
13. Здатність виявляти зв'язок клінічних проявів захворювань з результатами додаткових методів дослідження.
14. Здатність організовувати та надавати невідкладну допомогу при різних гострих станах.

1.3.2. Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувач вищої освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1. Проводити медсестринське суб'єктивне та об'єктивне обстеження різних органів і систем пацієнта та оцінювати отримані дані.

В умовах закладів охорони здоров'я (303) та вдома, шляхом спілкування з пацієнтами різних вікових груп, їхніми родичами чи близькими з оточення хворою дитиною та її батьками, уміти збирати скарги, анамнез захворювання, анамнез життя, алергологічний анамнез, епідеміологічний анамнез, оцінювати анамнестичні дані.

ПРН 2. Проводити медсестринську діагностику: виявляти та оцінювати проблеми пацієнта.

В умовах 303, удома, передбачуваних обставин, вміти виявляти дійсні проблеми пацієнта, оцінювати їхню першочерговість та встановлювати медсестринський діагноз.

ПРН 6. Забезпечувати здоровий мікроклімат в колективі. Використовуючи принципи медсестринської етики та деонтології, правила міжособового спілкування з метою створення сприятливого психологічного мікроклімату, вміти:

- спілкуватися з пацієнтом та членами його сім'ї або наближеного оточення, медичним персоналом;
- вирішувати етичні та деонтологічні проблеми в процесі роботи з пацієнтом та членами його родини; розглядати та аналізувати в колективі професійні помилки; проводити навчання для молодшого та технічного персоналу.

ПРН 7. Брати участь у забезпеченні спостереження за здоровим і перехворілим населенням, реабілітації та диспансерного нагляду.

В умовах 303, удома та в громаді, користуючись чинними наказами МОЗ України, з метою формування, збереження та поліпшення стану здоров'я дорослого та дитячого населення, вміти:

- вести облік диспансерних груп населення;
- робити розрахунок та аналіз статистичних показників ефективності диспансеризації;
- проводити роз'яснювальну роботу серед пацієнтів різних диспансерних груп;
- вести облік груп здоров'я;
- розраховувати та оцінювати окремі показники та показники комплексної дії мікроклімату на організм людини;
- визначати етапи медико-соціальної реабілітації пацієнта, завдання для кожного етапу;
- складати комплекс реабілітаційних заходів залежно від і профілю, перебігу, періоду захворювання чи травми;
- проводити перепис дитячого населення.

1.3.3. Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувач вищої освіти наступних соціальний навичок (Soft skills):

- Комунікативні навички
- Здатність працювати в команді, спілкуватися з людьми і управляти конфліктами
- вміння оцінювати і аналізувати ситуації
- Здатність до Організації, планування та ефективного виконання проектів і завдань
- Здатність виконувати роботу професійно, відповідально
- Здатність проявляти емоційний інтелект у взаємодіях з колегами, клієнтами, з керівником, почуттям такту і своєчасності реакції.
-

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

2.1 Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компонента
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5,5	Напрямок підготовки 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна

Загальна кількість годин -165	Спеціальність: <u>223 «Медсестринство»</u>	Курс:
		-й
		Семестр
		-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 14 самостійної роботи здобувач вищої освіти - 151	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції
		4год.
		Практичні
		10 год.
		Самостійна робота
		151 год.
		Індивідуальні завдання.
		Вид контролю: іспит

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Вид лекції
1	Установча лекція. Стан здоров'я з точки зору теорії адаптації. Деонтологічні аспекти у роботі медичної сестри. Методи клінічного, лабораторного та інструментального обстеження хворих	2	Тематична
2	Оцінка стану організму пацієнта. Оцінка стану організму пацієнта та основні синдроми при патології органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення та сечо-видільної системи.	2	Тематична
Всього лекційних годин		4	

2.2.2 Семінарські заняття –не передбачені програмою

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Опитування хворого. Роль та значення спадкового та алергологічного анамнезу в діагностиці.	1	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень,	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему

			кейс-метод, дебати, спаринг-партнерство (навчання в парах),	
2	Методика фізичного обстеження хворого (огляд, пальпація, перкусія, аускультация). Загальний огляд хворого	1	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, дебати, спаринг-партнерство (навчання в парах),	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
3	Методи обстеження органів дихання та серцево-судинної системи: особливості опитування хворого, огляд та пальпація, перкусія, аускультация.	1	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, дебати, спаринг-партнерство (навчання в парах),	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему

4	Методи обстеження системи травлення: особливості опитування хворого, огляд та пальпація живота. Визначення стану видільної, та ендокринної систем хворого	1	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, дебати, спаринг-партнерство (навчання в парах),	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
5	Оцінка стану організму пацієнта при патології органів дихання. Визначення провідних синдромів при патології органів дихання	1	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, дебати, спаринг-партнерство (навчання в парах),	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
6	Оцінка стану організму пацієнта при патології серцево-судинної системи. Визначення провідних синдромів при захворюваннях серцево-судинної системи	1	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки,	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування;

			відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, дебати, спаринг-партнерство (навчання в парах),	тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
7	Оцінка стану організму пацієнта при патології органів травлення. Клінічні синдроми порушень системи травлення.	1	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, дебати, спаринг-партнерство (навчання в парах),	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
8	Оцінка стану організму пацієнта при патології сечової системи. Клінічні синдроми порушень сечо-видільної системи.	1	-«-	-«-
9	Особливості обстеження та лабораторна діагностика при захворюваннях органів кровотворення.	1	-«-	-«-
10	Оцінка стану організму людини при патології ендокринної, нервової, кістково-м'язової систем	1	-«-	-«-
	Всього годин	10		

2.2.4. Лабораторні заняття – не передбачані програмою**2.2.5. Самостійна робота**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
Підготовка до практичних занять – теоретична та опрацювання методів фізикального обстеження хворого:				
1	Опитування хворого. Роль та значення спадкового та алергологічного анамнезу в діагностиці.	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
2	Методика фізичного обстеження хворого (огляд, пальпація, перкусія, аускультация). Загальний огляд хворого	6	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
3	Методи обстеження органів дихання: особливості опитування хворого, огляд та пальпація грудної клітки Методи обстеження органів дихання: перкусія легень	6	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
4	Методи обстеження органів дихання: аускультация легень	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
5	Методи дослідження серцево-судинної системи: особливості опитування хворого, огляд та пальпація передсерцевої ділянки. Методи дослідження серцево-судинної системи: перкусія меж серця	6	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
6	Методи дослідження серцево-судинної системи: аускультация серця – тони та шуми серця. Дослідження пульсу та артеріального тиску.	6	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
7	Методи обстеження системи травлення: особливості опитування хворого, огляд та пальпація живота	6	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
8	Визначення стану видільної, та ендокринної систем хворого	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на

			інформаційними джерелами.	задану тему
9	Діагностика синдрому ущільнення легеневої тканини. Методика виявлення рідини в плевральній порожнині.	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
10	Обстеження хворого із бронхообструктивним синдромом. Діагностика синдрому підвищеної пневматизації.	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
11	Синдроми порожнини у легеневій тканині та діагностика раку легень.	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
12	Особливості обстеження хворого із синдромом легеневої недостатності .	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
13	Особливості обстеження хворого з синдромом ішемії та пошкодження міокарду.	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
14	Методика обстеження хворого з гіпертензивним синдромом. Симптоматичні гіпертензії.	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
15				Опитування та фізичні м е обстеження хворого синдромом порушення р серця. Ознаки пору ритму, загрозливих для ж хворого.
16	Особливості обстеження хворого із синдромом недостатності кровообігу.	6	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
17	Методика виявлення больового, диспептичного синдромів при захворюваннях органів травлення.	4	відеороліки, відеофільми, самостійна	реферати; анотації; самоконтроль;

			робота з інформаційними джерелами.	доповідь; виступ на задану тему
18	Особливості обстеження хворого з жовтяницею. Основи лабораторної діагностики цитолітичного та холестатичного синдромів. Визначення синдрому печінкової недостатності у хворого.	6	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
19	Методика виявлення внутрішньо- та зовнішньосекреторної недостатності підшлункової залози.	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
20	Методика обстеження кишковника. Виявлення основних клінічних синдромів.	46	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
21	Методика обстеження хворого з набряковим синдромом. Діагностика больового, сечового синдромів.	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
22	Методика обстеження хворого з анемічним синдромом. Особливості обстеження хворого із генералізованою лімфаденопатією.	6	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
23	Методи обстеження та оцінка стану нервової системи, зору та слуху	15	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
Опанування навичками проведення інструментальних обстежень та їх аналіз				
24	Аналіз ЕКГ здорової людини	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
	Аналіз функції зовнішнього дихання	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
25	Картина периферичної крові в нормі,	6	відеороліки,	реферати;

	при анеміях, гострих та хронічних лейкозах		відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
26	Підготовка хворого до рентгенологічного дослідження шлунка	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
27	Підготовка хворого до рентгенологічного дослідження печінки та жовчних шляхів	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
28	Підготовка хворого до рентгенологічного дослідження сечовидільної системи	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
29	Підготовка хворого до ультразвукового дослідження органів черевної порожнини.	4	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з інформаційними джерелами.	реферати; анотації; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему
	Всього годин	151		

Методи навчання (навести лише ті, які використовуються під час викладання освітнього компонента): лекція, розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, дебати, спаринг-партнерство (навчання в парах),

Методи контролю:

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему;

Підсумковий контроль: іспит

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Організація оцінювання поточного контролю. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки здобувач вищої освіти: розв'язання ситуаційних задач, трактування та оцінка результатів лабораторних досліджень, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, контроль засвоєння практичних навичок. Підсумкове заняття (ПЗ) обов'язково проводиться згідно з програмою навчальної дисципліни протягом семестру за розкладом, під час занять. Прийом ПЗ здійснюється викладачем академічної групи. Оцінювання здійснюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

**Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності
здобувачів освіти з освітнього компонента**

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з дисциплін	

«Відмінно»	Здобувач вищої освіти відповідає високому (творчому) рівню компетентності: здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Здобувач вищої освіти самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Здобувач вищої освіти демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Здобувач вищої освіти не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).

Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти...» або середню оцінку (с точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу АСУ.

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються іспитом)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80

4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Мінімальна кількість балів, яку має набрати здобувач вищої освіти за поточну діяльність під час вивчення розділу, становить 70 балів, максимальна кількість балів - 120 балів.

Оцінювання самостійної роботи здобувач вищої освіти. Самостійна робота здобувачів вищої освіти, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті та при проведенні диференційного заліку.

Оцінювання індивідуальних завдань здобувача вищої освіти здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні. Загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.

Організація підсумкового контролю - іспит. Допуск до іспиту визначається у балах поточної навчальної діяльності, а саме: min - 70, max - 120 балів. Іспит проводиться викладачами кафедри, які призначені на екзаменаційну сесію (професор або доцент кафедри), або комісійно вразі незгоди здобувача вищої освіти з результатами атестації згідно з графіком екзаменаційної сесії.

Іспит з освітнього компонента - це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс :

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Під час проведення іспиту проводиться оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми освітнього компонента.

Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини освітнього компонента	За кожну відповідь здобувач вищої освіти одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Безпосередньо іспит оцінюється від - 50 до – 80 балів.

Технологія оцінювання освітнього компонента

Технологія оцінювання дисципліни

Оцінювання результатів вивчення дисциплін проводиться безпосередньо після іспиту. Оцінка з освітнього компонента визначається як сума балів за ПНД та іспиту і становить min – 120 до max - 200.

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ЄCTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄCTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з освітнього компонента виставляється лише здобувач вищої освіти, яким зараховані усі підсумкові контрольні заняття, диференційний залік.

Здобувачам вищої освіти, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін виставляється оцінка **Fx**, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку або іспиту, але не склали його. Оцінка **F** виставляється здобувач вищої освіти, які не допущені до складання диференційованого заліку або іспиту.

Оцінки "**Fx**" або "**F**" ("незадовільно") виставляються здобувачам вищої освіти, яким не зараховано вивчення дисципліни, формою контролю якої є залік. Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу вищої освіти відповідну оцінку за шкалами (Таблиця 3) у залікову книжку та заповнюють відомості

Якщо іспит не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру.

3.2. Питання іспиту :

ПЕРЕЛІК НАВИЧОК ТА ВМІНЬ

1. Перевірити тургор шкіри.
2. Перевірити носове дихання.
3. Підрахувати частоту дихальних рухів.
4. Оцінити форму грудної клітки.
5. Провести пальпацію грудної клітки.
6. Визначити голосове тремтіння та бронхофонію.
7. Провести порівняльну перкусію легень.
8. Провести топографічну перкусію легень.
9. Визначити границі легень.
10. Провести аускультацию легень.
11. Провести пальпацію серця за проф. С.Ф Олійником.
12. Підрахувати частоту серцевих скорочень.
13. Визначити границі абсолютної та відносної серцевої тупості.
14. Визначити ширину судинного пучка.
15. Провести аускультацию серця.
16. Пальпувати артеріальний пульс і давати його характеристику.
17. Вимірювати артеріальний тиск на руках і ногах.
18. Провести огляд черевної стінки.

19. Провести поверхневу пальпацію живота.
20. Провести методичну глибоку і ковзну пальпацію за Образцовим-Стражеско.
21. Визначити границі шлунка.
22. Провести пальпацію та визначити розміри печінки.
23. Визначити наявність асцити.
24. Провести пальпацію жовчного міхура.
25. Виявити симптоми: Щоткіна-Блюмберга, Ортнера, Кера, Мерфі, френікус-симптом.
26. Провести пальпацію підшлункової залози.
27. Провести пальпацію нирок.
28. Визначити симптом Пастернацького.
29. Провести пальпацію лімфатичних вузлів.
30. Визначити стерналгію та оссалгію.
31. Провести пальпацію селезінки.
32. Провести перкусію селезінки.
33. Провести пальпацію щитоподібної залози.
34. Перевірити очні симптоми тиреотоксикозу.
35. Оцінити стан свідомості хворого.
36. Провести пальцево-носову пробу.
37. Перевірити колінний, ліктьовий, променевий рефлекси.
38. Перевірити симптоми Керніга, Бабінського.
39. Перевірити абдомінальні рефлекси.
40. Перевірити симптоми попереково-крижового радикуліту.
41. Продемонструвати прийоми Епштейна.
42. Перевірити гостроту зору, зорові поля, корнеальний рефлекс, реакцію зіниць на світло.
43. Перевірити стан кон'юнктиви, ністагм.
44. Перевірити слух.
45. Перевірити нюх.
46. Перевірити ходу пацієнта.
47. Оцінити силу рук.
48. Перевірити функцію суглобів.
49. Провести пальпацію грудних залоз
50. Провести пальпацію живота при вагітності.
51. Виявляти кили.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Поняття здоров'я, передхвороби, хвороби.
2. Типи адапційних реакцій.
3. Прояви стрес-реакцій.
4. Значення стресу у формуванні патологічного процесу.
5. Визначення та аналіз поняття гомеостазу.
6. Залози внутрішньої секреції, що приймають участь у дотриманні гомеостазу.
7. Значення імунної та нервової систем у виникненні адапційної реакції.
8. Гормони надниркових залоз та їх біологічне значення для організму людини.
9. Суб'єктивне обстеження пацієнта медсестрою. Методика розпитування і збирання анамнезу.
10. Значення спадкового анамнезу в діагностиці захворювань. Захворювання, які передаються за спадковістю.
11. Домінантний та рецесивний типи спадковості (приклади захворювань).
12. Відмінність між генотипічними захворюваннями та генетичною схильністю.
13. Медична деонтологія, предмет її вивчення, завдання. Ятрогенія. Егогенія.
14. Визначення понять атопії та алергії, різниця між ними. Псевдоалергічні реакції.

15. Клінічні форми алергічних захворювань.
16. Класифікація екзоалергенів за А.Адо. Харчові продукти, які часто викликають алергічні прояви.
17. Алергія, спричинена дією медичних препаратів. Фармацевтичні препарати, які часто приводять до медикаментозної алергії. Різниця між алергічними проявами та побічною дією медикаментів.
18. Особливості функціонування людини (комплекс хвороб) в похилому віці. Основні психологічні проблеми осіб похилого віку.
19. Основні зміни в роботі серцево-судинної системи в залежності від віку пацієнта.
20. Артеріальний тиск. Методи визначення артеріального тиску. Нормальні величини артеріального тиску для пацієнтів різних вікових груп.
21. Зміни дихальної та травної систем у пацієнтів похилого віку.
22. Медична реабілітація. Завдання медичної реабілітації.
23. Об'єктивне обстеження пацієнта: огляд, перкусія, пальпація, аускультация.
24. Клінічна антропометрія. Правила визначення зросту і маси людини та їх значення для клініки. Індекс маси тіла (індекс Брока).
25. Вимірювання температури тіла. Фактори, що впливають на температуру тіла.
26. Гарячка. Типи температурних кривих; захворювання, для яких вони характерні. Криза та лізис гарячки.
27. Ендоскопічні методи дослідження. Лікувальна та діагностична ендоскопія. Протипокази до проведення фіброендоскопії.
28. Методи рентгенологічних досліджень систем та органів.
29. Методи, що дозволяють визначити функціональний стан дихальної системи.
30. Інструментальні методи функціональної діагностики роботи серця.
31. Ультразвукова діагностика. Суть даного діагностичного методу. Показники, які можна визначити при проведенні ЕхоКГ.
32. Принцип радіонуклідних методів дослідження. Радіоактивні ізотопи, які використовуються при даній методиці.
33. Показники загальноклінічного аналізу периферичної крові.
34. Фізичні методи дослідження пацієнта.
35. Види перкусії: посередня та безпосередня, топографічна і порівняльна перкусія.
36. Синдроми, при яких виникають зміни перкуторного звуку: притуплений, тимпанічний та коробковий.
37. Загальний огляд пацієнта. Визначення стану вгодованості.
38. Визначення тургору шкіри. Типи шкірних висипань і пошкоджень.
39. Загальні ознаки нормальних і змінених нігтів.
40. Огляд кістково-суглобової системи. Дослідження активної та пасивної функції суглобів.
41. Формула і стан зубів.
42. Послідовність пальпації лімфатичних вузлів.
43. Основні скарги пацієнта при захворюваннях органів дихання.
44. Дослідження дихання через ніс.
45. Можливі зміни при огляді грудної клітки.
46. Нормальні та патологічні форми грудної клітки.
47. Методика підрахування частоти дихальних рухів.
48. Частота дихальних рухів в нормі та при патології.
49. Пальпація грудної клітки. Визначення голосового тремтіння.
50. Порівняльна перкусія легень.
51. Топографічна перкусія легень. Екскурсія легень.
52. Границі легень в нормі.
53. Методика аускультации легень.
54. Зміни везикулярного дихання.
55. Місця вислуховування фізіологічного бронхіального дихання.
56. Синдроми та захворювання, при яких вислуховується патологічне бронхіальне дихання.

57. Механізм виникнення сухих і вологих хрипів.
58. Визначення поняття «крепітація».
59. Захворювання, при яких вислуховується шум тертя плеври.
67. Методика визначення бронхофонії.
68. Характеристики дихання Чейн-Стокса, Біота, Куссмауля, Грокка-Фругоні.
69. Основні скарги хворого при захворюваннях серцево-судинної системи.
70. Можливі зміни при огляді ділянки серця.
71. Проведення пальпації серця за проф. С.Ф. Олійником.
72. Методика визначення частоти серцевих скорочень.
73. Визначення границь відносної серцевої тупості. Межі відносної серцевої тупості в нормі.
75. Визначення границь абсолютної серцевої тупості.
76. Можливі конфігурації серця в нормі та при патології.
77. Методика визначення ширини судинного пучка, його показник в нормі.
83. Основні та додаткові точки аускультатії серця.
84. Види шумів серця.
85. Виявлення набряків при недостатності кровообігу.
86. Пальпація артеріального пульсу, його властивості.
87. Основні скарги хворого при захворюваннях органів травлення.
88. Огляд черевної стінки.
89. Методика поверхневої пальпації живота.
90. Методична глибока і ковзна пальпація за Образцовим-Стражеско.
91. Методика визначення границь шлунку.
92. Методика пальпації печінки. Пальпаторні характеристики нижнього краю печінки.
93. Визначення розмірів печінки.
94. Методи визначення асцити. Пальпація жовчного міхура.
95. Виявлення основних симптомів захворювань органів травлення (Щоткіна- Блумберга, Ортнера, Кера, Мерфі, френікус-симптом).
96. Пальпація підшлункової залози. Дослідження зовнішньо- секреторної функції підшлункової залози.
97. Основні скарги пацієнта при захворюваннях нирок і сечових шляхів.
98. Визначення добового діурезу та водного балансу.
99. Огляд ділянки сечового міхура. Пальпація ділянки нирок.
100. Визначення симптому Пастернацького.
101. Виявлення набряків ниркового походження.
102. Показники загальноклінічного аналізу сечі.
103. Основні скарги хворого при захворюваннях кровотворної системи.
104. Зміни шкіри і видимих слизових оболонок у гематологічних хворих.
105. Визначення стерналгії та оссалгії.
106. Пальпація селезінки. Перкусія селезінки. Розміри селезінки в нормі.
107. Основні скарги пацієнта при захворюваннях ендокринної системи.
108. Огляд пацієнта з ендокринною патологією.
109. Методика пальпації щитовидної залози.
110. Очні симптоми тиреотоксикозу.
111. Визначення толерантності до глюкози.
112. Тести для визначення пам'яті, здатність концентрувати увагу, абстрактне мислення у пацієнта.
113. Основні скарги пацієнта при патології нервової системи.
147. Стан свідомості хворого. Визначення понять «ступор», «сопор», «кома».
115. Методика проведення пальце-носової проби.
116. Методика медсестринського обстеження черепно-мозкової іннервації.
117. Діагностичне значення симптомів Керніга, Брудзінського.
118. Перевірка абдомінальних рефлексів.

119. Методика виявлення симптомів попереково-крижового радикуліту.
120. Методика визначення гостроти зору, зорових полів, корнеального рефлексу, реакції зіниць на світло.
121. Стан кон'юнктиви у здорової особи.
122. Визначення ністагму, його значення.
123. Методика дослідження нюху.
124. Методика визначення слуху.
125. Особливості слуху у людей похилого віку.
126. Вигляд язика, слизової рота і ясен у здорової людини.
127. Визначення поняття «гінгівіт».
128. Методика визначення стану шийних вен.
129. Обстеження черевної аорти, ренальних артерій.
130. Методика обстеження ходи пацієнта, її оцінка.
131. Визначення та оцінка м'язової сили.
132. Визначення повноти функції суглобів.
133. Особливості пальпації суглобів при поліартритах.
134. Особливості пальпації грудних залоз.
135. Пальпація живота при вагітності.
136. Методика виявлення кил. Види кил.
137. Можливі зміни при пальцевому дослідженні прямої кишки у чоловік та жінки.
138. Види кашлю.
139. Пальпаторні, перкуторні, аускультативні ознаки синдрому ущільнення легеневої тканини.
140. Пальпаторні, перкуторні, аускультативні ознаки рідини у плевральній порожнині.
141. Пальпаторні, перкуторні, аускультативні ознаки синдрому бронхоспазму.
142. Пальпаторні, перкуторні, аускультативні ознаки деструкції легеневої тканини.
143. Характер харкотиння при запаленні легень і бронхів.
144. Клінічні ознаки гострої дихальної недостатності.
145. Поняття «симптом», «синдром».
146. Діагностичне значення життєвої ємкості легень. Проби Тіффно, пікфлуометрії.
147. Характеристика зубців електрокардіограми.
148. Визначення частоти скорочень серця за електрокардіограмою.
149. Ознаки пароксизмальної надшлункової тахікардії.
150. Ознаки пароксизмальної шлуночкової тахікардії.
151. Ознаки повної атріо-вентрикулярної блокади.
152. Ознаки некрозу міокарда.
153. Диференційна діагностика болю у серці при ІХС та остеохондрозі грудного відділу хребта.
154. Особливості болю в грудній клітці при пневмотораксі, некрозі серцевого м'язу, стенокардії.
155. Особливості ціанозу при дихальній і серцевій недостатності.
156. Особливості задишки та кашлю при патології серця.
157. Клінічні ознаки лівошлуночкової серцевої недостатності.
158. Клінічні ознаки правошлуночкової серцевої недостатності.
159. Ознаки хронічної венозної недостатності.
160. Ускладнення, які можуть розвинути у хворого з гіпертонічною хворобою.
161. Підвищення внутрішньо-черепного тиску у хворого з гіпертензією.
162. Особливості функціонування нирок при артеріальній гіпертензії.
163. Клінічні ознаки порушення функції кишок: закрепи, діарея, кишкова кровотеча, метеоризм, кишкова непрохідність.
164. Особливості виявлення синдрому підвищеної секреторної здатності шлунка.
165. Особливості виявлення синдрому ахолії.
166. Класифікація та основні причини жовтяниці.
167. Лабораторні дослідження при жовтяниці.

168. Клінічні ознаки печінкової недостатності.
169. Параклінічні методи визначення печінкової недостатності.
170. Визначення зниження інсулінопродукуючої функції підшлункової залози.
171. Особливості скарг пацієнта із цукровим діабетом.
172. Синдром мальабсорбції, його діагностика.
173. Захворювання шлунка і кишок, що супроводжуються синдромом дегідратації.
174. Механізм виникнення больового синдрому при захворюваннях шлунка і кишок.
175. Ознаки набрякового синдрому. Визначення діурезу.
176. Особливості больового синдрому при захворюванні нирок.
177. Класифікація анемії. Зміни, які виявляють при морфологічному дослідженні крові при анемії.
178. Особливості пальпації суглобів при поліартритах.

3.3. Контрольні питання та завдання до самостійної роботи Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового заняття, іспиту.

Базовий перелік видів самостійної роботи здобувачів вищої освіти, розроблений відповідно до структури освітнього компонента. При цьому завданнями для самостійної роботи є:

1. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією серцево-судинної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті
2. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією бронхо-легеневої системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті
3. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією травної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті
4. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією сечовивідної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті
5. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією ендокринної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті
6. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією кровотворної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті

Здобувач вищої освіти самостійно обирає те захворювання, за яким він проводитиме курацію (розпитування, обстеження) пацієнта.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

За бажанням здобувача вищої освіти під час вивчення відповідних тем він може виконувати індивідуальну роботу, яка проводиться в позаурочний час та при успішному її виконанні додатково оцінюється викладачем.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань:

1. Проведення розпитування показового хворого, його загального огляду та огляду голови, шиї, кінцівок із виділенням основних симптомів та синдромів захворювання.
2. Проведення досліджень функції зовнішнього дихання у показових хворих, обробка отриманих даних та доповідь на занятті
3. Реєстрація ЕКГ, участь у проведенні інструментальних досліджень серцево-судинної системи у показових хворих з обробкою даних та доповіддю на занятті
4. Проведення фізикального та інструментального обстеження показового хворого із підготовкою огляду наукової літератури щодо досліджуваного випадку
5. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про сучасні методи обстеження хворих у клініці внутрішніх хвороб
6. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про особливості синдромної діагностики захворювання із типовим перебігом, обраного за бажанням здобувача вищої освіти

3.5. Інші заохочення (умови нарахування додаткових балів за різні види неформальної та інформальної діяльності, серед яких можуть бути конференції, наукові дослідження, участь у опитуваннях, симпозиумах, тощо):

На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (**не більше 10**)

Бали за індивідуальні завдання одноразово нараховуються здобувачу вищої освіти тільки комісійно (комісія – зав. кафедри, завуч, викладач групи) лише за умов успішного їх виконання та захисту. В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів.

3.6. Правила оскарження оцінки

Згідного загальних положень та наказів ХНМУ

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги освітнього компонента (система вимог та правил, які викладач пред'являє до здобувачів вищої освіти при вивченні освітнього компонента). Щоб досягти цілей навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати лекції; читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягнутими у медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, зошит, ручку; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте. Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно.

Передбачена академічна мобільність, взаємозамінність залікових кредитів (обсяг 1 кредиту 30 годин). Здобувачі вищої освіти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально.

Відвідування занять та поведінка Відвідування лекцій та практичних занять здобувачами вищої освіти є обов'язковим. Не допускаються запізнення здобувачів вищої освіти на лекції та практичні заняття.

Під час лекційного заняття здобувачам вищої освіти рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Використання електронних гаджетів дозволяється лише з дозволу викладача. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни(активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи). Практичні заняття передбачають:

Активну участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі вищої освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Заохочення та стягнення(додаткові бали за конференції, наукові дослідження, правки, поради, участь у опитуваннях). Оцінювання індивідуальних завдань здобувача вищої освіти здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні.

Техніка безпеки. На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі та ін. Розробка, оновлення та затвердження силабусу освітнього компонента проводиться кожного навчального року. Обов'язкове розміщення на сайті ХНМУ в профілі освітньої програми «Медицина» до 30 червня поточного навчального року для наступного навчального року;

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика щодо академічної доброчесності (в т.ч. відповідальність за порушення академічної доброчесності). Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів вищої освіти очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі вищої освіти з особливими потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання здобувача вищої освіти це може зробити староста групи.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Обстеження та визначення стану здоров'я: Підручник /Т.О.Антропова, А.А.Пісарєв,

О.І.Колісниченко. – К.: Медицина, 2006.- 352с.

2. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими /Під заг. ред. А.В. Єпішина.- Тернопіль “Укрмедкнига” 2003 р.

Інформаційні ресурси

1. OSCE-1.НМУ ім.О.О.Богомольця. Фізикальні методи обстеження дихальної системи (офіційна версія), 2017. –<https://www.youtube.com/watch?v=o3V4Z6EVz94>
2. OSCE-1.НМУ ім.О.О.Богомольця. Фізикальні методи обстеження серцево-судинної системи (офіційна версія), 2017. –
<https://www.youtube.com/watch?v=kgFHCzxEvVU&t=68s>
3. OSCE-1.НМУ ім.О.О.Богомольця.Фізикальні методи обстеження ШКТ (офіційна версія), 2017. – <https://www.youtube.com/watch?v=NAx7TTsWBuc>
4. OSCE-1.НМУ ім.О.О.Богомольця.Методика реєстрації ЕКГ (офіційна версія), 2017. –
<https://www.youtube.com/watch?v=16P0uuZK1CA&t=204s>
5. Яворський О.Г. Аудіодиск «Аускультация легень:основні й побічні дихальні шуми. Аускультация сердца: тони й шуми» / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.
6. Яворський О.Г. DVD-фільм «Пальпація, перкусія, аускультация» (українською й англійською мовами) / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.
7. Яворський О.Г. DVD-фільм «Анамнез. Огляд: фото пацієнтів» / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.
8. З тем «Загальний огляд хворого, огляд окремих частин тіла»
– <http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>
– <http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>
9. З тем змістового модуля «Основні методи обстеження органів дихання»
– <http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>
– <http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>
10. З тем змістового модуля «Основні методи обстеження серцево-судинної системи»
– <http://www.cardiologysite.com/>
– <http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>
– <http://www.blaufuss.org/>
– <http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>
11. З тем змістового модуля «Основні методи обстеження органів шлунково- кишкового тракту та нирок»
– <http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>
– <http://gastroresource.com/GITextbook/En/Default.htm>
–<http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>